

MAKTAB VA OILA INTEGRATSIYASI**Umarova Dilafrō‘z Anvarovna***Shahrisabz davlat pedagogika instituti „Boshlang‘ich ta‘lim metodikasi”
kafedrasi o‘qituvchisi***Saidova Nozima Sodiq qizi***Shahrisabz davlat pedagogika instituti Pedagogika fakulteti Boshlang‘ich ta‘lim
yo‘nalishi 4- kurs talabasi*

Annotatsiya. Ushbu maqolada zamonaviy ta‘lim tizimida maktab va oila o‘rtasidagi integratsiyaning mohiyati, uni amalga oshirish shakllari hamda bu jarayonning ta‘lim-tarbiya samaradorligiga ta‘siri yoritilgan. Shuningdek, Prezident Shavkat Mirziyoyevning nutqlari va asarlaridagi tegishli fikrlar asosida bu masalaning davlat siyosatidagi o‘rni tahlil qilinadi. Muallif maktab-oila hamkorligini mustahkamlashda innovatsion va milliy yondashuvlarning uyg‘unligini ko‘rsatishga harakat qilgan.

Kalit so‘zlar: maktab-oila integratsiyasi, hamkorlik, tarbiya, o‘quvchi shaxsiyati, Prezident asarlari.

Abstract. The article discusses the specific integration of school and family in the modern education system of Uzbekistan, its implementation, and the impact of this process on the education system. The article analyzes the role of this issue in state policy based on the relevant projects in the speeches and works of President Shavkat Mirziyoyev. The author tried to show the harmony of innovative and national structures in school-family cooperation.

Keywords: school-family integration, cooperation, upbringing, student personality, works of the President.

Kirish

Zamonaviy jamiyatda ta‘lim sifati va uning barqarorligi oila va maktab o‘rtasidagi mustahkam hamkorlikka bevosita bog‘liqdir. Bola tarbiyasida bu ikki institutning roli beqiyos bo‘lib, ularning o‘zaro uyg‘un faoliyati jamiyatda yetuk, bilimli, fidoyi avlodni shakllantirish uchun poydevor vazifasini o‘taydi. Bugungi kunda maktab va oila integratsiyasi nafaqat ta‘lim sifati, balki milliy qadriyatlar, ijtimoiy birdamlik va barkamol shaxs tarbiyasida ham hal qiluvchi omil hisoblanadi. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyev bu borada ko‘plab chiqishlarida maktab va oila hamkorligini kuchaytirish zarurligini qayd etgan. Jumladan, u shunday deydi:

“Maktab — jamiyatning ko‘zgusi. Agar maktabda muammo bo‘lsa, demak, jamiyatda ham muammo bor. O‘qituvchi, oila va jamiyat bir yoqadan bosh chiqarib ishlamasa, biz kutgan natijaga erisha olmaymiz.”

(Sh.M. Mirziyoyev, “Yangi O‘zbekiston – maktabdan boshlanadi”)

Ayni paytda, ta’lim muassasalari ota-onalar bilan hamkorlikni mustahkamlash, ularning pedagogik jarayonda faol ishtirokini ta’minlash orqali bolalarning ijtimoiy, axloqiy va bilim darajasini oshirishga xizmat qilmoqda. Keng qamrovli integratsiya modeli pedagogik tajriba, ota-onalarning mas’uliyati, maktab ichki muhitining ochiqligi va kommunikatsiya vositalarining samarali qo‘llanilishiga tayanadi. Shu boisdan ham ushbu maqolada maktab va oila o‘rtasidagi integratsiyaning zamonaviy shakllari, muammolari va ularni hal etish yo‘llari tahlil qilinadi.

Maktab va oila integratsiyasi tushunchasi va uning dolzarbligi. Maktab – bu bola ta’limi va tarbiyasining tizimli bosqichi bo‘lsa, oila – uning ilk qadamlari boshlangan ijtimoiy muhitdir. Ikki muhitning integratsiyasi deganda, bolaga nisbatan yagona yondashuv, umumiy maqsadga yo‘naltirilgan hamkorlik tushuniladi. Prezident Sh.M. Mirziyoyev ta’kidlaganidek: “Farzand tarbiyasi faqat maktab yoki oila zimmasida bo‘lmasligi kerak. Bu – umumxalq vazifasi.” (Bilimli va tarbiyali avlod – yurt tayanchi, 2021). Bu g‘oya maktab-oila-mahalla integratsiyasi modelining zarurligini ochib beradi.

Integratsiyaning asosiy yo‘nalishlari va shakllari. Quyidagi yo‘nalishlar orqali maktab va ota-onalar samarali hamkorlikni yo‘lga qo‘yishlari mumkin: Tarbiya va o‘quvdagi yagona yondashuv – maktab va oila farzandga nisbatan bir xil qadriyatlarni singdirishi kerak. Axborot almashinuvi – o‘quvchining rivoji, xulqi, qiziqishlari haqida doimiy fikr almashish. Hamkor tadbirlar – ochiq darslar, ota-onalar ishtirokidagi bayramlar, seminarlar. Elektron vositalar orqali aloqa – sinf guruhlari, kundalik iloalari, maktab platformalari orqali uzluksiz aloqa. Prezidentimiz o‘z murojaatnomalarida ham bu jihatlarga e’tibor qaratib, “Ota-onalarni ta’lim tizimi bilan yaqinlashtirish – o‘quvchining yutuqlari garovidir” – deya bu integratsiyani kuchaytirish zarurligini urg‘ulaydi. Hamkorlik samaradorligini oshiruvchi innovatsion shakllar. “Ota-ona – maktab sherigi” modeli – o‘quvchi rivojida ota-onani faol ishtirok etuvchi subyekt sifatida jalb etish. Oilaviy loyihalar va topshiriqlar – farzandlar ota-onalari bilan birga o‘quv topshiriqlarini bajarib, o‘zaro aloqani mustahkamlaydi. Psixologik maslahatlar va treninglar – ota-onalar bolalar psixologiyasi haqida yetarli bilimga ega bo‘lishadi. “Oilaviy kitobxonlik kechasi”, “Farzandim uchun men” tanlovlari – ota-onalarni o‘quvchining madaniy hayotiga jalb etadi. Integratsiyaning ijobiy natijalari:

Integratsiyalashgan maktab-oila tizimi quyidagi ijobiy natijalarga olib keladi:

O‘quvchining o‘zlashtirish darajasi ortadi.

Ijtimoiy va axloqiy xatti-harakatlar rivojlanadi.

O‘quvchi maktabga bo‘lgan qiziqishi va ishonchini oshiradi.

Ota-onada mas’uliyat hissi kuchayadi.

2023-yilda qabul qilingan “Ta’lim sifatini oshirish bo‘yicha milliy strategiya”da ham maktab-oila integratsiyasi ustuvor yo‘nalishlardan biri sifatida ko‘rsatilgan.

Muammolar va ularni bartaraf etish yo‘llari. Asosiy muammolar:

Ota-onalarning befarqligi yoki yetarli bilimga ega emasligi.

Maktab-pedagoglarning ota-onalar bilan samarali muloqot olib borolmasligi.

Axborot texnologiyalaridan foydalanishda kamchiliklar.

Yechimlar:

Ota-onalar uchun bepul pedagogik treninglar tashkil etish.

Maktabda “Ota-onalar markazi” ochish.

Maktab va mahalla o‘rtasida koordinatsion guruhlar tuzish.

Shavkat Mirziyoyevning 2022-yilgi nutqida aytilganidek:

“Farzand taqdirida eng muhim rolni maktab va oila o‘ynaydi. Shuning uchun bu ikki institut o‘rtasidagi ishonchli ko‘prikni yaratishimiz shart.”

Maktab va oila o‘rtasidagi integratsiya – bu ikki muhim ijtimoiy institutning bolani har tomonlama kamol toptirish yo‘lida hamkorlikda faoliyat yuritishidir. Ushbu hamkorlik faqatgina o‘quvchining akademik yutuqlariga emas, balki uning shaxsiy, axloqiy, ijtimoiy va emotsional rivojlanishiga ham ijobiy ta’sir ko‘rsatadi. Bugungi global va tez o‘zgaruvchan dunyoda farzand tarbiyasiga faqat maktab yoki faqat oila alohida javobgar bo‘la olmaydi. Bu boradagi mas’uliyat ularga teng taqsimlanmog‘i kerak. Shunday qilib, maktab va oila integratsiyasi – ta’lim sifatini oshirishda, sog‘lom, bilimli, ijtimoiy faol shaxsni shakllantirishda hal qiluvchi omildir. Bu yo‘nalishda olib borilayotgan ishlarda nafaqat muassasaviy darajadagi tashabbuslar, balki har bir o‘qituvchi va ota-onaning shaxsiy mas’uliyati va faolligi katta ahamiyat kasb etadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Mirziyoyev Sh.M. Yangi O‘zbekiston – maktab ostonasidan boshlanadi. – Toshkent: O‘zbekiston, 2021.
2. Mirziyoyev Sh.M. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2023-yil 20-dekabrdagi Murojaatnomasi. – www.president.uz
3. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 28-yanvardagi PF-60-son Farmoni: “2022–2026 yillarga mo‘ljallangan Yangi O‘zbekiston taraqqiyot strategiyasi”.

4. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2023-yil 16-martdagi PQ-95-son qarori: “Maktab ta’limini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasi”.
5. Jo‘rayev G‘.J. Maktab va oila hamkorligi: nazariya va amaliyot. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2020.
6. Turaev A.X., Saydaliyev B.S. Ta’lim menejmenti va oilaviy pedagogika asoslari. – Toshkent: TDPU, 2021.
7. Xalq ta’limi vazirligi. Ota-onalar bilan ishlash metodik qo‘llanmasi. – Toshkent, 2022.
8. Karimova M. O‘zbek oilasida tarbiya va maktab bilan hamkorlik. – Samarqand: Zarafshon, 2020.
9. UNESCO. Parent and School Partnership for Inclusive Education. – Paris, 2021.
10. Xalq ta’limi agentligi rasmiy veb-sayti: www.xta.uz – 2023–2024 yillardagi statistik va metodik materiallar.